COMPENDIVM Geographiæ

Item

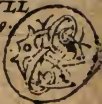
HISPANIÆ, GALLIÆ

et

ITALIÆ

Brevis descriptio, una cum Itinerarÿs.

Ultrajecti
Sumptibus *GYSBERTI A ZYLL*
et Theodori ab Ackersdyck 1659.

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E.
ROMA

GEOGRAPHIÆ COMPENDIUM,
ET
HISPANIÆ, GALLIÆ AC ITALIÆ TOTIUS,

Brevis & accurata Descriptio.

Quibus accessere itinera & viæ per omnes trium harum Regionum civitates & urbes præcipuas & Spectatu dignissimas directæ: Itinerarii, & indicis libri vicem exhibentes.

Item Cautiones & Leges peregrinantibus observandæ.

DENIQUE

Iter Bruxellis Lutetiam.

Omnia ex optimis & recentioribus itinerariis & scriptoribus collecta.

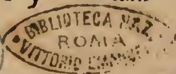

Trajecti ad Rhenum,
Typis GISBERTI à ZYLL, &
THEODORI ab ACKERSDYCK, 1658.

Typographus Lectori.

BEnevole Lector: hi libelli ab auctore per otium ex variis auctoribus collecti & desumti sunt, non in m finem ut publici fierent, ideoque des satis & indigesti prodeunt; & i sua omnia defendere non susci- t: bona fide ubique egit, & si aliter uædam (quam scripsit) reperiantur: gitet illa fortasse mutata esse, ut mnia fere humana non diu in uno odemque statu persistunt; splendida & pulchra tempus deformat: infor- nia & fœda artificis nuper manus expolit: quæ hoc loco tunc fuere, alio nunc transportata occurrunt, ideoque de fide eorum continuò dubitandum non est: imo & cogitandum nos homines esse, humanumque errare, & erratis ignoscere. Multa quoque passim retulit auctor simpliciter uti cre-

duntur & referuntur in loco ſitus, & ab aliis ſcripta reperit, non quod ea ut ſua & indubitata probet & defendere velit, ſed ut peregrini ſciant, quæ ſit ibi hominum ſententia, & loco temporique morem (quantum ferè poteſt) gerant, prudenterque non minus quam innocuè per exteras regiones ambulent.

Non omnia	*credentes*	*quæ*	*audiunt*
	concupiſcentes		*vident*
	dicentes		*ſciunt*
	facientes		*poſſunt.*

In horum enim præcipuè gratiam hæc editio per me impetrata fuit, quibus ſi aliquo modo grata & utilis erit, finem meum conſecutus ſum. Vale & utere his donec meliora ſequantur.

GEO-

EOGRAPHIÆ COMPENDIUM.

EOGRAPHIA est descriptio sive explicatio orbis terræ; cujus pars est *Chorographia* id est Regionis alicujus particularis: uti spaniæ, Galliæ &c. definitio: & hus rursus Pars est *Topographia*, sive loci articularis delineatio, uti agri sive Tertorii, opidi, pagi alicujus: in qua etiam rva, prata, arbores, plateæ & ædificia epicta veniunt. *Geographia*. *Definitio*. *Divisio operis*.

Explicatio Globi Terrestris versatur vel ircà *Exteriorem* ejus cognitionem, vel ircà *interiorem* in eo representatarum egionum enodationem. Pars I. cap. I.

I. *Exterior* Globi cognitio consistit in eo, ut perspectam habeamus ejus *Magnitudinem*, sive extensionem in longum latum & profundum. *Figuram*, quæ ex terminatione istius extensione exsurgit, deinde. *Situs* diversimodam distinctionem, respectu Globi cælestis cui di- *Exterior orbis terræ descriptio*.

rectò subjicitur: vel potius intuitu *Motus* ipsius Globi terrestris.

Magnitudo ejus. 1. *Magnitudo* sive extensio Globi terrestris in longum latumque percipitur *Mensuris* Geometricis, quæ sunt Pollices, Pedes, Passus, Stadia, & Milliaria.

Mensura Geometrica. *Pes* est mensura geometrica decem pollicum: *Passus* Geometricus continet 5, Simplex duos pedes cum dimidio: *Stadium*, constat passibus, 125.

Milliaru varia definitio. *Milliare* varium est; & primùm sumitur pro *mensura*, quæ continet 1000. Passus Geometricos, sive 8. stadia, quæ faciunt milliare Italicum.

Secundò pro mensura 2000. passuum Geometricorum, sive 16. stadiorum, quæ dicitùr *leuca* sive milliare Hispanicum.

Tertiò pro mensura 3000. passuum Geometricorum, sive 24. stadiorum, quæ est milliare sive *Leuca Horaria*.

Quartò pro mensura 4000. passuum Geo. sive 32. stadiorum, qui faciunt milliare *Germanicum commune*, vel pro mensura 5000. passuum Geo. sive stadiorum 40. qui faciunt milliare Germanicum *grande*, sive *Hungaricum* vel, *Helveticum*.

Grad. Mensur. *Germanicum commune*, *leucam* quoque Hispanicam facit: quorum 15. constat *gradus*, quibus Globi terrestris superficies dividitur.

Cum

Cum verò ſecundum *latitudinem* æ- *Menſura ambitus globi terreſtris.*
tor terreſtris diviſus ſit in 360. gra-
s (de quibus infra) quilibetque gradus
. milliaribus Germ. communibus con-
t, ſequitur ambitum ſive *circumferen-*
m globi terreſtris maximam eſſe 5400.
lliarium dictorum.

Et quoniam invento Archimedis, cir-
li circumferentiæ ad ſuam Diametrum
oportio ferè eſt uti 22. ad 7. *Diametri*
us erit milliarium Germ. $1718\frac{2}{11}$.

Indicat autem *diameter* profundita- *Diametri ſive Axis eſſentia.*
em globi ab uno ſuperficiei extremo ad
liud: vulgo *Axis* vocatur, quia circa
um globus volvitur. Extrema ejus ſunt
Poli, medium dicitur *centrum*: & linea à
centro ad ſuperficiem, *ſemediameter*: quæ
inea eſt milliarium Germanicorum com-
munium 860.

2. *Figura* globi terreni rotunda eſt ſi- *Figura globi.*
ve ſphærica, nimirum quoad partes uni-
verſas, quæ in unum corpus rotundum
coëunt: non quoad partes ſingulas, quæ
ſunt montoſæ & valloſæ & inſtar exigu-
arum cavitatum globo impreſſarum ſeſe
habent. De terræ hac rotunditate hodie
nemo ferè dubitat, cū de hoc non tantùm
indubitatis argumentis, ſed & ipſâ expe-
rientiâ conſtet. Ex primo *quoad longitudi-*
nem, rotunditas probatur ex eo quod Sol,

 Luna

Luna & reliquæ ſtellæ nec occidunt nec oriuntur: uno & eodem tempore omnibus terræ incolis; ſed tardius occidentalibus & citius orientalibus; *quoad* verò *Latitudinem* probatur, quod progredientibus ab Auſtro verſus Boream, magis magisque elevantur Septentriones ſive 7. ſtellæ urſæ minoris, ipſaque Poli Arctici altitudo cum dierum majori inæqualitate incrementum ſumit; & in oppoſita parte ſtellæ, circa Polum Antarcticum, ſenſim effugiunt, ipſeque polus magis deprimitur. At qui contrarium iter faciunt iis magis magiſque deprimuntur ſepentriones cum Polo Arctico; aliæque ſubinde circa Auſtrum ſtellæ conſpicuæ fiunt.

Secundo terræ rotunditas exactius ſecundum utramque dimenſionenem cognoſcitur & dijudicatur ex eo; quod ſicut juxta longitudinem terræ, differentia temporis cum diſtantia locorum, ita ſecundum latitudinem polorum elevatio cum emenſo in terram ſpatio ſemper proportionalis obſervatur, & gradui cæleſti 15: mill. Germanica in Meridiano, terreſtri reſpondent; quod tibi ſola ſphærica figura, & nulla alia ob oculos ponet.

C. II. 3. Sequitur ut demonſtremus *quomodo*

modo Situ globus terrestris (*respectu cælestis*) diversimode *distinguitur Cardinibus, circulis, Climatibus, Parallelis & Gradibus*: omne enim illud, cui Mundi Cælique nomen inditum, unum est, & uno ambitu se cunctaque amplectitur; partibus vero differt, & distinguitur: & quidem primum *quatuor*; quas Regiones, Plagas, sive *Cardines* Mundi vocant: qui sunt *ortus, occasus, Meridies & Septentrio.*

Situs varius Globi & partium ejus.

Ortus sive orientalis Cardo est in ea cœli parte ubi Sol directè oritur.

Cardines Mundi Regiones.

Occidētalis in ea ubi Sol directè occidit.

Meridionalis est directè versus Polum Antarcticum, ubi Sol medium diei facit.

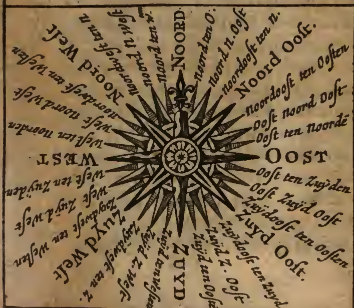
Septentrionalis plaga est directe versus Polum Arcticum ubi Sol maxime est depressus circa medium noctis.

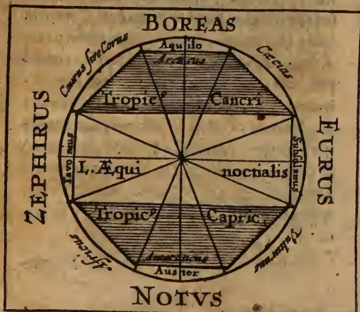
His quatuor aliæ interponuntur regiones: uti inter Septentrionem & orientem æquinoctialem *oriens æstivus* & *Solstitialis ortus æstivus* inter orientem æquinoctialem ac meridiem: *Oriens Hibernus* sive Brumalis & *ortus solstitialis Brumalis*: inter septentrionem & occidentem Æquinoctialem *occidens æstivus & occasus Solstitialis æstivus*: inter occidentem Æquinoctialem & meridiem *occidens Hibernus sive Brumalis & occasus Solstitialis hibernus*: ut apertius videtur in typis.

TRAMŌTĀ.
Greco
Greco Levante
LEVANTE
Sirocco Levante
Sirocco
Ostro Sirocco
OSTRO.
Ostro Garbino
Garbino
Ponente Garbino
PONENTE
Ponente Maestro
Maestro

Pag. 89

NOORD.
noord ten O.
noord n. Oost
noordoost ten n.
Noord Oost.
noordoost ten Oosten
Oost noord Oost
Oost ten noordē
OOST
Oost ten Zuyden
Oost Zuyd Oost
Zuydoost ten Oosten
Zuyd Oost.
Zuydoost ten Zuyd
Zuyd Z. Oost
Zuyd ten Oost
ZUYD.
Zuyd ten westen
Zuyd Z. west
Zuydwest ten Z.
Zuyd West
Zuydwest ten westen
West Zuyd west
West ten Zuyden
WEST
West ten noorden
West noord west
noordwest ten westen
Noord West
Noordwest ten n
Noord n. west
Noord ten w.

SEPTEMTRIO
Ortus Æstivus
Oriens Solstitialis
ORTVS
Oriens
Orient Brumalis
Ortus Hibernus
MERIDIES
Occasus Hibernus
Occidens Brumalis
OCCASVS
Occidens
Occasus Æstivus
Occidens Solstitialis
Tropic
Cancri
L. Æqui
noctialis
Tropicus
Capricor.
Pag. 67

BOREAS
Aquilo
Caurus sive Corus
Cæcias
Tropic
Cancri
ZEPHIRUS
EURUS
Favonius
Subsolanus
L. Æqui
noctialis
Tropic
Capric.
Africus
Vulturnus
Auster
NOTVS

Venti Cardinales. Porrò his 4. plagis quatuor quoque *Venti Cardinales* respondent, quorum Nomina atque Regiones sic referuntur ab Ovidio Trist. lib. 1. Eleg. 2.

Nā modò purpureo vires capit *Eurus* ab *ortus.*
Nunc *Zephyrus* sero *vespere* missus adest:
Nunc gelidus sicca *Boreas* bacchatur ab *Arcto*;
Nunc *Notus adversâ* prælia *fronte* gerit.

Hæc Græca nomina sunt: latinis ab septentrione flans dicitur *Aquilo*: ab oriente *Subsolanus*; à meridie *Auster*: ab occidente *Favonius*.

Verum ventorum nominibus adeò varios varii, tam veteres quam recentiores auctores, attribuerunt situs, uti unum certum typum ex universorum sententiis componere nequeas. Ceterum mare internum, quod inter Europam, Asiam & Africam diffunditur, naviganres Itali, sic ventos in 16. partes distribuunt: Externum mare sive Oceanum navigantes, Europæi omnes, Germanicis utuntur vocabulis; variè tamen ad suam quique linguam detorquentes: Germani in 32. nomina distribuunt, uti ex typis hisce, commodius perspicitur.

Secun-

Secundò distinguitur superficies globi terrestris in *Circulos majores & minores.* C.III.

Majores sunt qui globum in duas partes æquales dividunt; quales sunt. *Æquator, zodiacus. Horrizon, Meridianus* ex his *priores duo Fixi* & immutabiles dicuntur, quod eundem perpetuò locum in globo obtineant, ideoque in globi superficie pingantur: *posteriores mobiles* sive mutabiles dicuntur; quod multipliciter pro variâ Regionum atque locorum mutatione, mutentur: ideoque extra globi superficiem designantur. *Circuli Majores globi.*

1. *Æquator*, qui & *æquinoctialis* circulus dicitur & *æquidialis*; est *circulus quinq; parallelorum maximus*, qui globum in duas partes æquales, septentrionalem, & meridionalem, sive in duo hæmisphæria septentrionale& meridionale, dividit, æquali spatio ab utroq; Polo distans. Hunc circulum cum Sol attingit, æquale toto orbe efficit diei ac noctis spatium: Bis autẽ fit in anno quod Sol directè sub hoc circulo volvitur: semel 11. die Martii, stili Juliani, in principio Arietis, iterumque 13. Septembris, quo Sol ingreditur primum gradum Libræ, diciturque Æquinoctium Autumnale, & prius Vernale. Germani hunc æquatorem de Linie vocant, quasi de Middel-linie. 1. *Circulus Æquinoctialis.*

2. Alter

2. *Zodiacus.* 2. Alter Circulus Major *zodiacus* appellatur, qui inter globi Polos obliquè locatus, ex una parte Tropicum æstivum in principio Cancri; ex altera Hibernum, in principio Capricorni adprehendit, mediumque interfecat Æquatorem, ab eoque vicissim secatur, circa principia Arietis & Libræ: ita uti altera ejus medietas ab æquatore ad Polum Arcticum, altera ad Antarcticum declinet: dividitur in 12. partes, quæ signa vocantur; unde signifer dicitur; horum nomina sunt & signa hæc.

Aries. ♈	Taurus. ♉	Gemini. ♊
Cancer. ♋	Leo. ♌	Virgo. ♍
Libra. ♎	Scorpius. ♏	Sagittarius. ♐
Capricornus ♑	Aquarius. ♒	Pisces. ♓

Horum signorum priora sex septentrionalia; posteriora Australia sunt, & directo sibi invicem in cœlo apposita: ut signum primum primi versus directè opponatur signo secundi versus, & sic dein-

deinceps: ita ut, cum Luna obscuratur in Libra; Sol versetur in Ariete; quia Luna est in primo signo Meridionali, & Sol in primo signo Septentrionali. Singulis vero signis 30. tribuuntur gradus, qui computati 360. in universum conficiunt, in quos totus distribuitur orbis terrarum.

3. *Horizon*, latinè Terminator & Finitor, *duplex est*, alter qui ratione & intellectu percipitur, alter qui sensu: *ille* in duas æquales partes dividit universam Mundi sphæram, ita ut alterum hemisphærium super terram extet, alterum sub terra condatur. *Hic* quoad usque, in campo patenti, oculorum acies undique pertingere potest, extenditur: dividens partem orbis quæ à nobis videtur, ab ea quæ non apparet. Hujus Horizontis sensibilis diameter est 5. fere mill. Germanicorum: tam procul enim oculorum bene affectorum acies, in planitie patenti, ubi nihil obstat, pertingere potest. Mutabilis dicitur atque multiplex Horizon, quia non potest mutari locus, quorsum eas, quin una varientur Horizon, Regio & Cœlum: atque hac ratione infiniti possunt fingi Horizontes. Porrò Horizontis duo sunt Poli, quorum alterum Arabes *semith*, vulgo *zenith* vocant, estque pun-

3. Horizon.

punctum perpendiculariter vertici nostro incumbens: alterum vulgò *Nadir* proprie Nathir vocant: superiori ad diametrum oppositus; Antipodum cervicibus iucumbens.

4. *Meridianus Circul.* 4. *Meridianus* quoque Circulus mutabilis est, qui per Polos mundi & dati cujuslibet loci verticem, ductus, Æquinoctialem ex transverso intersecat; totumque terræ orbem in duas partes dispescit, altera ejus medietate ad ortum, altera ad occasum relicta: ita dictus quod Sol, cum in nostro Hemisphærio eum attingat, apud nos & omnes eos qui sub eodem Meridiano, Septentrionem Austrumve versus, sunt positi, facit medium diei; ac rursus medium noctis, cum in inferiore Hemisphærio ad eundem perveniat: *Mutabilis* dicitur, quia si tantillum ortum Occasumve versus progrediaris, alius continuo erit meridianus, ita ut infiniti possint constitui meridiani.

C. IV. *Circuli Minores globi.* Sequuntur *Circuli Minores* qui globum in duas partes inæquales dividunt, & vocantur *Tropici* & *Polares.*

Tropici 2. *Tropici duo* sunt æquali spatio *grad.* 23. *min.* 31. ab æquatore distantes: quorum alter, qui nobis propinquior *Tropicus Cancri*, alter in Austrum vergens vulgo *Tropicus Capricorni* dicitur; Latini, Solstitiales

tiales appellant, propterea quod Solſtitia in iis fiant, hoſce quippe circulos Sol nunquam egreditur; verum cum ad alterum eorum pervenit, regreditur, & propter inſenſibilem ſuum regreſſum aliquot diebus quaſi ſtationem facere videtur, licet revera unica tantum die in ipſis circulis hæreat, & mox revertatur unde & nomen acceperunt ἀπὸ τῆς τροπῆς i. à reverſione.

Tropicus Cancri (qui & æſtivus dicitur, & ſeptentrionalis circulus, quod Septentrioni ſit proximus,) à Sole deſignatur in altiſſima æſtate, id eſt eo die quo movetur per primum gradum Cancri, nobiſque proximus eſt, & facit diem longiſſimum, noctemque breviſſimam. *Tropicus Cancri.*

Tropicum Capricorni (qui & Hibernus dicitur & Auſtralis.) Sol deſignat eo die, quo verſatur in primo gradu Capricorni, & à vertice noſtro eſt remotiſſimus, facitque diem breviſſimum, noctem vero longiſſimam. *Tropicus Capricorni.*

Polares Circuli ad eandem à Polis mundi diſtantiam, quam habent Tropici ab Æquinoctiali ſive Æquatore (id eſt gradus 23. min. 31.) deſcribuntur. Suntque itidem *duo*: Arcticus & Antarcticus. *Polares Circuli 2.*

Arcticus eſt qui Polo zodiaci Arctico 1. *Arcticus.*

ſive

five septentrionali subjicitur, & vergit ad Polum globi septentrionalem sive Arcticum ursalemve, qui nobis semper conspicuus est.

2. *Antarcticus* *Antarcticus*, Arctico ex diametro oppositus, Polo meridionali subjicitur; & totus sub terra conditus ejus, objectu à nobis cerni non potest: idem Austrinus sive Australis & meridionalis dicitur.

CAP. V. *Zonas* Per quatuor hosce circulos minores globus terrestris, ab aëris temperie vel intemperie, in *zonas* describitur & dividitur quinque, quarum una *Torrida*, duæ *Frigidæ*, & duæ *temperatæ*, à situ nominantur sive habitudine & natura:

Torrida. *Torrida zona*, quæ & *Media* dicitur est spatium in globo terrestri duobus circulis tropicis inclusum. Medium ejus duplex est, nempe *æquinoctialis & zodiacus* sive *Ecliptica*; quæ est perpetua solis via ac limes: torridaque vocatur, propter perpetuum solis ibi ardorem, unde à vetustioribus credita fuit inhabitabilis: spatium ejus, inter duos Tropicos comprehensum, continet in latitudine gradus 47. nimirum ab æquatore versus septentrionem gradus 23. cum dimidio, & totidem ab æquatore versus meridiem.

Populi hanc zonam inhabitantes dicuntur *ἀμφίσκιοι* qui duas habent umbrarum meri-

meridianarum differentias, eo quod Sol ab utròque verticis, seu zenith eorum latere incedit: itaque umbræ, quando Sol est in signis borealibus, tendunt ad Austrum; quando vero in Austrinis ad Boream: insuper *dies noctibus perpetuò æquales*: & *Solem* in anno *bis verticalem habent*, & tunc omni umbra destituuntur; calorque ibidem est intensissimus, fitque hoc in punctis æquinoctialibus, quando Sol est in principio Arietis & Libræ. *Quatuor* vero habent *Solstitia*, duo alta, in punctis æquinoctialibus; & duo ima in punctis solstitialibus, & tum aërem mitiorem habent, æstumq; debiliorem, solemque à verticali puncto (zenith) remotissimum. Illis etiam omnes stellæ & circuli cœlestes pariter oriuntur & occidunt: hoc est, quæ unà & simul apud illos oriuntur, illa unà etiam occidunt; & vice versa.

Duæ extremæ, quæ sunt circa mundi Polos, *zonæ*; altera *Septentrionalis* circa Polum Arcticum; altera *Australis* circa Antarcticum, *Frigidæ* vocantur, quia longissimè à Solis via sepositæ sunt, & ob nimium frigus itidem inhabitabiles veteribus existimabantur: hodieque, utrum homines *in Australi* habitent, & quinam illi sint, nos adhuc latet; *in Septentrionali*, vero sunt Lappia, Islandia, *Zonæ 2 frigidæ*

Groen-

Groenlandia, Spitsbergen, & illis vicinæ Regiones, nobis usque quaque nondum cognitæ: à Polis etiam hæ zonæ *Polares* vocantur, & complectitur quæque gradus 23. cum dimidio: incipiunt enim à gradu 66.cum dimidio, desinuntque in 90.

Utriusque habitatores dicuntur Περίσκιοι, quia umbræ corporum spatio 24. horarum vertuntur in orbem, cum Sol in signis Septentrionalibus versans, nunquam illis occidat. Notandum enim quod qui sub Polo directe habitant, *illorum Horizon est Æquator*, *diesque* longissimus sicut & nox longissima *sex continuè mensium*: ita ut Sole in signis septentrionalibus morante, sub Polo Arctico habitantes diem semestrem habeant: & illorum Antipodes, qui sub Polo Antarctico habitant, noctem continuam semestrem; & vice versa: Hi, Sole existente in signis meridionalibus, diem, illi noctem perpetuam habent.

Zonæ 2. Temperatæ Reliquæ duæ *zonæ temperatæ* dicuntur, quarum una *Septentrionalis* inclusa est inter Tropicum cancri & Arcticum Polarem: altera *Meridionalis*, quæ Tropico Capricorni & Polari Antarctico includitur: & unaquæque complectitur gradus 43. Hæ, inter frigus & ardorem

positæ

positæ, præ ceteris *habitabiles sunt*; quamvis Meridionalis non adeò exculta sit ut Septentrionalis, neque propter frequens mare adhuc tota cognita. Incolæ harum zonarum vocantur ἑτερόσκιοι quia umbræ meridianæ semper in unam mundi plagam, versus alterutrum Polum tendunt, scilicet, in Boream apud eos qui infra Tropicum cancri & circulum arcticum habitant: in Austrum apud illos, qui degunt intra Tropicum Capricorni & circulum Antarcticum: ideoque solem nunquam habent verticalem, & duo illis tantum sunt solstitia, una æstas & una hyems. Contra fit *in zona torrida* nam uti ibi sunt 4. solstitia; ita & duæ æstates, duæque hyemes; & quando unius zonæ habitatores habent æstatem, alterius incolæ habent hyemem; & vice versa.

Veteres quoque pro diverso habitationum oppositarum situ terræ globi incolas distinxerunt in *Periacos*, *Antacos* & *Antipodes*.

Periaci sunt qui habitant sub eodem parallelo & meridiano, sed in diversis meridiani semicirculis; hi communes habent anni tempestates, ut veris, æstatis, autumni, & hyemis: item temperiem Aëris, incrementa & decrementa *Periaci.*

dierum & noctium, eandemque inhabitant zonam. Differunt vero in eo, quod uni sit meridies cum alteri est media nox.

Antaci. *Antaci* sub eodem degunt semi meridiano; sed in diversis parallelis, unus nempe in tantum Boreali, in quantum alter est Australis. His communis est meridies & media nox, sed discrimen in tempestatibus anni: unius enim æstas, alterius est hyems; horumque dies longissimi, sunt illis brevissimi: occupant quidem utrique zonas temperatas, sed diversæ conditionis & denominationis.

Antipodes. *Antipodes* sunt, qui habitant in oppositis parallelis, & diversis Meridiani semicirculis; hoc est qui opponuntur è diametro, pedesque habent pedibus, directè obversos. His omnia contraria accidunt, ut tempestates anni, dies ac noctes; eundem habent Horizontem sed oppositum: & quoties Sol stellæque apud hos oriuntur, occidunt apud illos, & contra.

C. v I. *Paralleli & climata.* Tertio globi terrestris superficies, respectu cœlestis, dividitur in *Parallelos & climata*, versus Boream scil: & Austrum; secundum varia incrementa longissimæ diei.

Palalleli. *Paralleli* sunt terræ spatia quibus dies lon-

longissimi maximi sive æquinoctiales quadrante horæ ab invicem differunt & augentur.

Climata sunt terræ spatia, secundum quæ dies longissimi augentur, & à se invicem differunt, horæ semisse sive media horâ: ita ut quodlibet clima duos in se comprehendat parallelos.

Distinguuntur autem in *septentrionalia* & *Australia*; utraque *ab Æquatore*, versus suum quæque Polum, initia ducentia; ideoque quotum aliquot clima fuerit ab Æquatore, tot semihoris longissimus ejus loci dies superat diem nocti æqualem: & vice versa, ut scire queas sub quo Parallelo & climate quilibet locus positus sit, considera numerum horarum, cujus longissimus ejus loci dies superat diem sphæræ rectæ (qui semper horarum est 12.) is enim duplicatus ostendit numerum climatum; quadruplicatus exhibet numerum Parallelorum.

Ac certum quidem est ab æquinoctiali circulo, ad eum locum ubi dies longissimus horis 24. definitur, (quod fit ad elevationem usque graduum 67.) climata interjacere 24. Sed inde ad Polum, climatum distinctio minus certa est, propterea quod non jam horis dimidiatis, sed integris primum diebus, mox

Climata.	Paralleli.	Dies longißimi.		Latitudo.		Intervalla Climatum	
		Hor.	Scr	Grad.	Scr.	Grad.	Scr.
0	0	12	0	0	0	4	18
	1	12	15	4	18		
1	2	12	30	8	34	8	25
	3	12	45	12	43		
2	4	13	0	16	43	7	50
	5	13	15	20	33		
3	6	13	30	23	10	7	3
	7	13	45	27	36		
4	8	14	0	30	47	6	9
	9	14	15	33	45		
5	10	14	30	36	30	5	17
	11	14	45	39	2		
6	12	15	0	41	22	4	30
	13	15	15	43	32		
7	14	15	30	45	29	3	48
	15	15	45	47	20		
8	16	16	0	49	1	3	13
	17	16	15	50	33		
9	18	16	30	52	58	2	44
	19	16	45	53	17		
10	20	17	0	54	29	2	17
	21	17	15	55	34		
11	22	17	30	56	37	2	0
	23	17	45	57	34		
12	24	18	0	58	26	1	40
	35	18	15	59	14		
13	26	18	30	59	59	1	26
	27	18	45	60	40		

14

14	28	19	0	61	18	1	13
	29	19	15	61	53		
15	30	19	30	62	25	1	1
	31	19	45	62	54		
16	32	20	0	63	22	0	52
	33	20	15	63	46		
17	34	20	30	64	6	0	44
	35	20	45	64	30		
18	36	21	0	64	49	0	36
	37	21	15	65	6		
19	38	21	30	65	21	0	29
	39	21	45	65	35		
20	40	22	0	65	47	0	22
	41	22	15	65	57		
21	42	22	30	66	6	0	17
	43	22	45	66	14		
22	44	23	0	66	20	0	11
	45	23	15	66	25		
23	46	23	30	66	28	0	5
	47	23	45	66	30		
24	48	24	0	66	31	0	0
		Menses.					
		1		67	15		
		2		69	30		
		3		73	20		
		4		78	20		
		5		84	0		
		6		90	0		

ſeptimanis, ac tandem totis menſibus, dies ita augeantur, ut ſub ipſis Polis, hemiſphæriorum alterum 6. menſium luce perpetua exſiccetur, altero in denſiſſimis tenebris languente.

Cæterum quæ ratio eſt Climatum ab Æquinoctiali ad Arcticum verſus: eadem eſt ab Æquinoctiali verſus Antarcticum, & par numerus. Sed ut ſingulorum Climatum & Parallelorum latitudines ab Æquinoctiali, intervalla ab invicem, & maximorum dierum longitudines, facilius percipiantur, tabulam hic adponemus: quæ & graduum ſegmenta repræſentat.

Gradus. Quarto enim globi terreſtris ſuperficies reſpectu cæleſtis dividitur in ſegmenta minora, quæ *Gradus* vocant ſuntque vel *longitudinis* vel *latitudinis.*

Longitudinis *Longitudinis* gradus deſcribuntur *per circulos meridianos*, initio hodie facto ab Azoribus ſive Flandricis inſulis. Horum Circulorum 36. numerantur in globo, continentes ſinguli 10. gradus: qui numerus denarius multiplicatus cum 36. facit gradus 360.

Latitudinis. *Latitudinis* gradus diſtinguuntur *per parallelos:* quos ab æquatore ad alterutrum Polum 9. faciunt, continentes ſinguli 10. quoque gradus, quo numero novenario

qua-

quadruplicato eveniunt in universum 36. paralleli (ut in longitudine circuli) qui numerus cum 10. multiplicatus conficit rursus 360. gradus.

Terra itaque, quemadmodum sphæra, in 360. partes, qui grad. dicuntur, distribuitur: & singuli *gradus* dividuntur *in* 60 *scrupulos* sive *minuta*, qui sunt totidem millia passuum Romanorum sive milliaria Italica: horum 4. conficiunt unum milliare Germanicum commune. Hinc singuli grad. continent 15. milliaria Germanica: quæ computata sive multiplicata cum 360. conficiunt milliaria Germ. 5400. quæ est circumferentia totius globi terrestris: ejusque diameter (ut supra cap. 1. ostendimus) in sua crassitie sit milliarium 1718 $\frac{2}{11}$ cujus semidiamiter à superficie ad centrum est mille 859 $\frac{1}{11}$

Hæc de *Exteriore* globi terrestirs cognitione ejusque *Magnitudine*, *Figura* & *Motus vario situ* respectu globi cœlestis cui directo subjicitur: Atqui eadem ejus manet facies & distinctio, sive verum sit, quod Sol per Eclipticam circa globum terrestrem ut centrum immobile; sive, quod ipse globus terrestris, per eandem Eclipticam circum Solem, ut centrum quiescens, quotidie rotetur. C. VII. *globi Terrestris.*

Duplex namque hodiernorum Astro-

nomorum est sententia, de centro mundi & motu corporum cælestium. Aliqui
„ Terram in centro mundi ponunt im-
„ mobilem, & Solem cum omnibus
„ stellis, tam fixis quam erraticis, circa
„ eam rotari in orbem. Alii Solem sta-
„ tuunt in centro mundi quiescere, &
„ Terram cum planetis aliis circa eum
„ verti, sphæramque stellarum fixarum
„ prorsus immobilem. Prioris sententiæ fuerunt Timochares, Hipparchus, Ptolomæus & illorum asseclæ usque in diem hodiernum: Posterior testimonio veterum scriptorum antiquior est, sed cum aliis multis scientiis temporum injuria intercidit. Aristarchus Samius Philosophus celeberrimus, hanc primus in Græcia protulit, sed mox damnata & vi suppressa fuit: verum eandem aut similem de constitutione mundi sententiam ante annos circiter 100. tanquam è tenebris in lucem revocavit Nicolaus Copernicus vir planè incomparabilis, quem secuti sunt plures Astronomi & Mathematici doctissimi:

Ratio quæ Ptolomæum movit est, quod eo modo omnia in cælis appareant nobis spectantibus: Sed hanc rationem, ut fallacem, Copernici, rejiciunt: Nam si statuamus cum iis, globum

tum terrestrem singulis 24. horis circum Polos suos verti ab occidente versus Orientem, & orbem stellarum fixarum esse immobilem, videbuntur nobis omnia ejusdem cæli ab oriente occidentem versus moveri, sed revera ita non fit, quia motus quem imaginamur nobis inesse cælo, revera inest terræ: insuper plures proferunt rationes quibus sententiam suam confirmant, & contrariæ opinionis objecta refellunt, quarum potissimas breviter recensebo.

Primum dicunt quod Ptolemaica hypothesis pugnet ex diametro cum ordine, à Deo in rerum natura, constituto, qui est: ut stellæ in minoribus sphæris velocius moveantur, in majoribus tardius: *Luna* enim minimam cæli sphæram adepta, cursum suum perficit spacio mensis: Mercurius diebus 80. Venus 9. Mensibus: Sol sive Terra anno: Mars 2: Jupiter 12. Saturnus in maxima sphæra, 30. annis: Et cum sphæra fixarum, infinito pœne intervallo Saturno altior sit, aut quies ei aut tardissimus motus competit, & minime velocissimus ille diurnus. Atqui Copernicus ordinem Naturæ secutus rapidissimum hunc 24. horarum motum tribuit Æquinoctiali terrestri quo minor in Cælo circulus non datur.

Secundò dicunt non minus absurdum esse quod octo Sphæris, magnitudine adeo diversis, motum æquè velocem tribuat Ptolomæus, & non proportionalem: vanumque dicunt commentum esse, de sphæra nona, quæ reliquas vi sua in occidentem raperet.

Tertiò dicunt alienum esse à recta ratione quod motus Diurnus octavæ Sphæræ adscribatur: nam inhærentia ei sidera nunquam mutant situm; sed easdem distantias inter se perpetuò retinent: unde colligitur eam aut esse immobilem, aut tardissime moveri.

Quartò: quod Sphæræ cœlestes diurno hoc motu non indigeant, sed sola Terra, quæ omnium, quæcunque sinu suo gestat, mater, eadem Soli exponit fovenda & reficienda.

Quintò: quod terræ non quies, sed perpetua agitatio propriè conveniat, uti quæ ex 4. constat elementis, quæ ex Dei instituto assiduè in se mutuò operantur: unde non modò nulla quies in eam cadit, sed mutationum tanta est diversitas, ut singulis fere momentis facies ei mutetur, vereque Paulus 1 *Cor.* 7. 31. dixerit, mundi hujus figuram præterire.

Sextò ajunt, & hoc ἄτοπον esse, quod contrarios simul motus in cœlo ponat Ptolo-

Ptolomæus, cum nulla Sphæra in ortum & occasum simul moveri queat: unde verè dicitur *alterum* eórum motuum ab occasu in ortum *verum* esse, *alterum apparentem*, ab ortu in occasum.

Postremo dicunt, Alterutrum necessario statuendum; nempe, aut sphæram Saturni octavam quotidie circumire, quiescente terrâ, aut hanc, immota illa; sed prius impossibile ajunt, quia non datur Corpus physicum quod tam parvo temporis spatio, sive momento, tot milliaria (1000 scil. plura) percurrat: atq; ita concludunt motum diurnum, non in sphæram fixarum aut Saturni, sed in solam terram cadere: quæ decimam sextam tantum milliaris partem, unico momento percurrendam habet; quantam etiam pila, è tormento æneo explosa, eodem temporis spatio conficit, atq; hanc rationem adeò firmam & evidentem affirmant, ut nemo ei cum ratione contradicere possit.

Contrariæ verò opinionis rationes sic solvunt, quæ fere sunt istæ: Primum, dicunt Animalia & quæcunque terra sustinet, in aërem casura, deserto terræ globo: quin & ipsam celerrime per cœlum ruituram, si ita volvetur Terra: ad quod *respondent*, hoc incommodum magis re-

 futare

ſurare motum 8. ſphæræ: quæ unico momento 643848. milliarium Geom. abſolvenda haberet; cum terra tantùm decimam ſextam unius milliaris partem abſolvat: *verum ajunt* quod terræ hic motus ſit naturalis, & non violentus: & quicquid à natura fit rectè, ſe habet & conſervatur in optima ſuâ compoſitione: deinde quod omne id quod terra geſtat, quomodocunque moveatur, normaliter ſemper ei inſiſtat: graviumque ſatis validæ gravitatis ſua ad centrum propenſione globoſam terræ formam, & motum comitante, nihil eorum deſerat, aut in aërem excutiat: non aliter quam Navis, quæ totum terræ globum circum-navigans, quià recto ſemper angulo aquas premit, nec ſeipſam nec quicquam eorum quæ vehit, in aëre deſtituit.

Secundò dicunt, ſi terra motu diurno moveretur in orientem, quicquid extra eſt, videbitur moveri in occidentem; ut nubes, pluvia, grando, Nix, Aves, ſagittæ, Lapides, aliaque ſurſum projecta, quorum tamen motus non tantum in orientem, ſed verſus quamvis mundi plagam tendunt: ad *quod reſpondent*, globum terræ continere quoque aquam & aërem: & ſic extra terram tantum ſunt, pla-

planetæ, ſtellæ fixæ, & aliæ ſtellæ novæ, quarum motus in occaſum diurnus cuilibet eſt conſpicuus: Sed hic rurſus inſtant, dicuntque: motâ terrâ & aëre in orientem, particularium in eo motuum tarditas aut celeritas non poterit diſcerni, præveniente ſemper velocitate motus terreni; ſed contra *eſt ergo: cui reſpondent.* quod horum motuum alter alterum neutiquam tollat: ſed commodè diſcernantur: illius ex Solis diurno, Lunæ fixarumque nocturno motu: hujus (ſcil: particularium rerum) ex particularibus in terra ſignis facile deprehenditur. Non ſecus ac ſi Navis plenis velis in orientem æquabili curſu feratur: in qua nautæ ſe contrariis & diverſis motibus movent: ex objecto extra navem dato cognoſcitur velocitas curſus ejus & menſura: nautarum vero peculiares in quamlibet mundi plagam motus, ex objectis, quæ intrâ navem preſtò ſunt, facile dignoſcuntur: ideòque nec unius motus, alterius motui obſtat, eumve ullo modo alterat: ita ut ſi aliquis, intra foros, pondus ad carinam, navis dimittat, id quidem cum Navi in orientem feretur, ſed non extra ſuum perpendiculum, quia Navis, Aër & Pondus uno eodemque motu concita, eundem inter ſe ſitum

retinent. Eodem modo, ſi demittatur ex alta Turri Pondus, motu terræ diurno, non abit extra ſuum perpendiculum, quia Turris, Terra, Aër & Pondus, ſimul promota ad ſe mutuo ſitum ſervant.

Tertiò dicunt Terram, ob gravitatem ſuam, inhabilem eſſe ad hunc motum Diurnum: Ad quod reſpondent. Si terra ad gravitatem inepta ad motum, erit & inepta ad librationem & quietem in Aëre: imò gravia in aëre moveri minus novum quam quieſcere: nemo enim miratur lapidem ſurſum jactum per aërem ferri; ſed eum in ſublimi quieſcere nemo unquam vidit: *ſervitque hac ratio*, non refutando ſed aſtruendo motui terræ, quippe ſine quo motu eam in aëre pendere impoſſibile ſit: cum & aves ipſæ, ceſſante alarum & corporis agitatione, aliorum inſtar gravium, in terram ſubſidant. Terra igitur, cum ſit corpus graviſſimum, ſine motu in aëre pendere nequit, ſed ex lege perennis librationis ſemper in eo movetur.

Quartò, ab auctoritate ſacræ Scripturæ cœli motum & terræ quietem probant: illum *Eccl.* 1. 5. *Pſalm.* 19. 6. 7. *Math.* 5. 45. *Joſue* 10. 12. 13: 2 *Reg.* 20. 11. hanc. *Pſ.* 24. 2. & 105. 4. ad quæ omnia reſpon-

respondent. Harum quæstionum fundamenta ex Astronomia & Geometria, non ex S.Scriptura petenda esse: Hæc enim (uti Apost. 2 *Tim.* 3.6 ait) utilis est ad doctrinam, redarguitionem, emendationem & institutionem, quæ est in justitia: non vero ad institutionem, quæ est in Geometria & Astronomia: Neutiquam enim harum artium fundamenta tradere voluit Spiritus S. Scripturarum Auctor: sed eæ suis principiis nixæ, non ex libris S. Scripturæ sed eorum qui in illis fuere versati, rectè discuntur; unde Moses non ex S. Scriptura, sed ab Ægyptiis eas didicisse legitur *Act.* 7. 22. & Daniel cum sociis easdem accepisse ex institutione Chaldæorum *Dan.* 1. 4. 10. Quin & 1 *Reg.* 7. 23. & 2 *Chron.* 4. 2. Balnei ærei diameter 10. statuitur ad peripheriam 30. id est 7. ad 21. cum revera diameter ad peripheriam sit ut 7. ad 22. ferè: itaq; rectè videntur respondere in his omnibus Spiritum S. (alteri instituto intentum) populari & recepto more loqui, & non quod revera est, sed quod nobis videtur, tradere: quod hinc aperte apparet, ubi Propheta *Psam* 19. 5. 6. de Sole sic canit, quasi dimidium tantum orbis terreni partem illustraret, & in cubili ad Auroram quiesceret. & ubi idem

Psal. 24. 2. proponit, non quod est, sed quod videtur, nimirum Deum fundasse Terram super maria: mare enim nusquam sibi ipsi, sed ubique terræ innititur, ut levius graviori, & qui contrarium tentaret, nihil ageret, juxta doctrinam Salvatoris nostri Christi. *Matth.* 7. 24.

C.VIII *Motus Terræ annuus.* Hæc quoad motum Terræ vel Solis Diurnum. Quantum ad Annuum Motum attinet: quamvis dicant & demonstrent, omnes apparentias, quæ à quiete terræ, & motu annuo Solis in cælo proveniunt, æquè tales esse per motum Terræ & quietem Solis: Terræ tamen realem, per Eclipticam, motum asscribunt, & Soli apparentem tantum: idque probant *Primò* ex *Motu Lunæ,* ut qui non esset Cœlo consentaneus, si Terra in centro Mundi quiesceret: esset verò, si Terræ motus in Ecliptica tribuatur: Nam teste ipso Ptolomæo, Luna tantundem semper in longitudinem zodiaci movetur, quantum ipsa in suo orbe, & Sol in Ecliptica progreditur, quod fieri nullo modo posset, nisi & Terra in Ecliptica fieret mobilis: nam si hanc immotam statuas in centro mundi, Luna tantùm semper à cursu suo in Ecliptica deficiet, quantùm Sol interim procedit: Sed si eam cum Copernico in-

Eclip-

Ecliptica mobilem facias, videbis motum Lunæ in longitudinem perfectissime componi ex motu ejus in proprio orbe, & Solis in Ecliptica: quod ut assequaris, Solem in centro, Terram in Ecliptica constitues, & sic motum Lunæ, undique cælo congruum facies: uti latius figuris demonstrant.

Secundò idem probant, à Motu quinque reliquorum Planetarum; dicuntque ex motu terræ annuo tria sequi: Primò, Planetas reliquos, Mercurium, Venerem, Martem, Jovem & Saturnum tantundem moveri in zodiaco, quantum singuli procedunt in suo orbe, & terra in Ecliptica: Nam cum *terra* (ex qua illorum *motus* spectatur) locum continuè mutet in *Ecliptica*, necesse est *eum* componi ex Motu *terræ*, & singulorum in proprio orbe, quod ut certum, ita in cælo manifestè est conspicuum, docente Ptolomæo lib. 9. magni operis cap. 3.

Deinde dicunt sequi dictos Planetas per *Zodiacum*, alios *directò*, alios *retrogrado* motu incedere interdum etiam *stare*. Nam prout Terræ *Diarius motus* se habet ad *Diarium* cujusque planetæ, ratione tarditatis aut velocitatis: ita illum sibi attemperans, facit ut nunc *directè* nunc *retrò* moveri, aut quasi *stare*

videa-

videatur. Quæ cum in cælo ita appareant, (docente Ptolomæo lib. 12. magni operis) inferunt denuò Terram, non Solem in Ecliptica moveri; quæ harum apparentiarum unica & genuina est causa.

Tertiò sequi dicunt, tres superiores *Saturnum*, *Iovem* & *Martem*; *Acronyctos*, esse terræ propriores, quam circa eorum *Apparitionem*, aut *occultationem*.

Nam

Nam centro A. descripto orbe Terræ B I. Martis, C H. Jovis. D.G. & Saturni E F. Soleque in Centro A. Terra in B. Marte in *C.* & *H.* Jove in *D.* & *G.* Saturno in E & F. ita constitutis ut omnes in eadem sint recta linea *EF.* dicunt eos Soli *A* oppositos in *DCB*. Terræ B. multò propriores esse, quam ei conjunctos in *HGF*. Martem enim si colloces in *C*. distantia ejus à Terra erit recta *B.C.* Sed cum versantur in H. Linea *H.B* priori multò major. Idem fit in Saturno & Jove: Sunt enim Terræ *B*. multò viciniores in *E*. & *D*. quam in *F*. & *G*. Id quoniam à Motu terræ in *Ecliptica* proveniens semper in cœlo ita apparet (etiam testimonio ipsius Ptolomæi *lib*. 10. *cap*.6.) nemini dubium esse posse statuunt, quin Hypothesis Copernici sit vera, cum hoc Phænomenon, ut & præcedentia necessario inferat & comitem trahat.

Jam verò posita & concessa hac opinione qua terra ab occidente in orientem spatio diei semel convertitur, omnes Regiones sub Æquatore sitæ, intra 24. horas percurrent milliaria 5400 in circulum, & sic singulis horis milliaria 225. & singulis minutis 3 cum 3 quartis. At in quantum paralleli ad diversas latitudines, tam boreales quàm Australes, C. IX. *Quantitas motus terræ diurni.*

strales,

ſtrales, minores ſunt æquatore; in tantum quoque proportionaliter Regiones ſub iis parallelis ſitæ minorem milliarium numerum in curſu ſuo conficiunt & obſolvunt: ut patet ex *Tabella*
,, ſequente in qua prior columna exhi-
,, bet gradus Latitudinis cujuſque pa-
,, ralleli; poſterior longitudinem ejus in
,, milliaribus Germanicis.

Tabula longitudinis Parallelorum, in Mill: Germanicis, quorum æquator continet 5400.

Grad. latit.	Milliaria. Germanica.	Grad. latit.	Milliaria. Garmanicá.	Grad. latit.	Milliaria. Germanica.	Grad. latit.	Milliaria. Germanica.	Grad. latit.	Milliaria. Germanica.
1	5399	19	5106	37	4313	55	3079	73	1579
2	5396	20	5024	38	4255	56	3020	74	1488
5	5392	21	5042	39	4197	57	2941	75	1398
4	5387	22	4007	40	4137	58	2851	76	1306
5	5379	23	4971	41	4075	59	2781	77	1215
6	5370	24	4933	42	4013	60	2700	78	1123
7	5359	25	4894	43	3949	61	2618	79	1030
8	5347	26	4853	44	3884	62	2535	80	938
9	5334	27	4811	45	3818	63	2451	81	845
10	5318	28	4768	46	3751	64	2367	82	752
11	5301	29	4713	47	3683	65	2285	83	658
12	5282	30	4676	48	3613	66	2196	84	564
13	5262	31	4629	49	3543	67	2110	85	471
14	5240	32	4579	50	3471	68	2023	86	376
15	5216	33	4029	51	3398	69	1935	87	283
16	5191	34	4477	52	3324	70	1847	88	188
17	5164	35	4423	53	3250	71	1748	89	94
18	5136	36	4369	54	3174	71	1669	90	0

Si igitur ſcire cupis quantum ſpatium locus, cujus latitudo ab æquatore nota eſt, percurrat intra 24 horas, latitudinem quære in hac tabella, & invenies è regione milliaria quæſita: Exempli gratiâ: Si ſcire deſideras quot milliaria Roma (cujus latitudo eſt 42 graduum) intra 24 horas percurrat ab occidente in orientem, quære in tabula latitudinis gradum 42. & habebis è regione milliaria 4013. quæ Roma permeat ſingulis 24. horis: his diviſis per 24. prodeunt milliaria $167\frac{5}{24}$ quæ Roma percurrit ad ſingulas horas. Rurſus ut conſtet quot milliaria Lutetia Pariſiorum (ad latitudinem 48. gradus 40. min.) ſingulis diebus conficiat, quære in tabula latitudinem graduum 48. & 49. quia urbs hæc ſita eſt inter utrumque hunc parallelum, & invenies numeros milliarium 3613. & 3543. ex iis quære numerum proportionarium, ad 40. minuta excedentia latitudinem 48. graduum: aut 20. minuta deficientia à latitudine 49. graduum invenieſque milliaria 3566. quæ Lutetia ſingulis 24. horis percurrit: illa divide per 24. & provenient millia $148\frac{7}{12}$ quæ urbs iſta conficit ſpatio horæ; & ita deinceps de cæteris.

Præ-

Quantitas motus annui terræ.

Præterquam verò quod omnes, (ut ostendimus) per motum terræ diurnum circa proprium ejus axem convertimur citius tardiusve, prout plus minusve distamus ab æquatore: insuper per motum ejus annuum de loco in locum per cælum circa Solem circumvehimur: Quantus autem ille motus sit intra datum tempus ex sequentibus licet intelligere: Diameter orbis magni terræ circa solem continet, juxta hypothesin Tichonis Brahei, 1142. terræ diametros.

Et quoniam ex invento Archimedis circumferentia circuli, ad suam diametrum, proportio est, ut 22. ad 7. via Terræ circa Solem patet diametris terrenis $3589\frac{1}{7}$. Diametri autem Terrenæ, ut supra ostendimus, est milliarium $1718\frac{2}{11}$ Si ergo prædictam amplitudinem viæ Terræ multiplicemus in milliaria $1718\frac{2}{11}$. Diametri Terrenæ prodeunt milliaria propemodum 6166800. quæ terra circa Solem percurrit intra annum naturalem, dierum $365\frac{1}{4}$ horarum 6. ferè: quod si jam dividamus numerum istum milliarium $365\frac{1}{4}$, proveniunt milliaria $16883\frac{379}{487}$ quæ Terra permeat intra diem. His divisis iterum per 24, exeunt milliaria $703\frac{259}{487}$ quæ terra absolvit spatio horæ. Deniq; si hæc milliaria dividantur

dantur per 60. prodeunt milliaria $11\frac{1}{3}\frac{1}{8}\frac{5}{7}$ quæ terra percurrit intra unum temporis minutum. Sed de his pro noſtro inſtituto ſatis.

Atq; huc uſq; de *Exteriore* Geographia: ſequitur *Interior*, quæ conſiſtit in enodatione Regionum in globo terreſtri repræſentatarum, quamvis enim orbis univerſus nondum planè percognitus: nunquam tamen æquè, atq; hodie, luſtratus fuit: Nam multorum ſæculorum ac plurimorum hominum experientia edocti, multa nunc profitemur veteribus incognita: & quas illi orbis regiones crediderunt vel ob æſtum, vel ob frigora deſertas, eas nos multis locis incoli ſcimus.

Pars 2. cap. 1. Interior deſcriptio orbis terræ.

Totum itaque Terrarum Orbem in *Tres Partes*, potiſſimum, uti Inſulas, ab Oceano circumfluo diſtingui dicimus: quarum *Prima* eſt quam nos incolimus, continetque *Europam*, *Aſiam*, *Africam*: *Altera* dicitur *America*: *Tertia Magellanica* ſive terra Auſtralis *incognita*: quia præter litora nihildum à nobis cognitum eſt.

Diviſio orbis terræ.

Primum dicemus de Priore parte Primæ inſulæ, ſcilicet *Europa*, quæ à nobis inhabitatur, & longe terrarum celebratiſſima eſt, cum ob armorum virtutem,

Europa & ejus fines.

tem, tum propter Literarum gloriam, quibus omni ævo reliquis orbis partibus ante ſtetit, quamvis longè iis ſit contractior. *Terminos* habet *ab oriente*, quà Aſiæ jungitur, Mare Ægeum, Helles-pontum, Propontidem, Boſphorum Thracicum, Pontum Euxinum, Boſphorū Cimmerium, Lacum Mæotin, & tandem Tanaim flumen ad Tvjam uſque opidum, atque inde linea ducatur ad proximam Obii fl: ripam à quo eatur ad oceanum uſq; glaciale: *A meridie* habet mare internum ſive mediterraneum: fretum Herculeum & mare Atlanticum: *Ab occidente* idem mare Atlanticum; *A ſeptentrione* mare Hyperboreum ſive Septentrionale.

Longitudo. Longitudo ejus ſumma à Promontorio ſacro Hiſpaniæ, in finibus Algarbiæ ſito, uſque ad Orbii fl: oſtium, eſt milliarium Germ: circiter 900.

Situs & quantitas. Latitudo, A Tenaro Peloponneſi Promontorio uſq; ad Promontoriū Schrickfinniæ, quod Rutubas, nobis Noord-kyn ſeu Noord-kaep dicitur, eſt milliar. 550.

Tota ſita eſt intra Tropicum cancri inter gradus longitudinis fere 17. & 71. Latitudinis 36. & 72. & quanta, quanta eſt, habitatur, quamvis, quicquid locorum ſupra 60. latitudinis gradum eſt, incommodè & laborioſè: Aliis partibus cœlum

cœlum habet temperatum & clemens, unde amœnitate, fertilitate, incolarum benignorum & optimæ indolis frequentiâ, urbium pulcherrimarum & amplarum, oppidorum, Arcium, Pagorum, fluminum, ſtagnorum, lacuum, aquarumque quibus variæ vires omnis item generis animantium, arborum, frugum, plantarum, metallorum aliarumque rerum utilium & neceſſariarum copiâ reliquas orbis terræ partes longè ſuperat.

Cetera quibus caret, gemmas, pretioſosque lapides, aromata aliaque, tam cumulatè ab Aſia importata accepit, ut nuſquam major ſit affluentia, nullibi plures docti, plures Scholæ, plures libri: nullibi celebriora imperia & major libertas: nullibi meliores leges, jura, & diſciplinæ, nullibi denique vera Religio & Eccleſia Chriſti frequentior quam in Europa.

Dividitur in Regiones *Continentes Peninſulas* & *Inſulas*: *Continentes* ſunt Hiſpania, Gallia, Italia, Germania, Illyricum, Græcia, Thracia, Dacia, Hungaria, Polonia, Tartaria, Moſcovia: *Peninſulæ* ſunt: Norwegia, Suedia, Gothia: *Inſulæ Oceani* ſunt: Anglia, Scotia, Hibernia, cum inſulis vicinis. Azores ſive Flandricæ, Iſlandia & Groenlandia: In *Mari* *Balthico*

Diviſio Europæ.

Balthico. Dania, & aliæ adjacentes. In *Mediterraneo*: Sicilia, Sardinia, Corsica, Creta sive Candia, Melita, Majorca, Minorca, & aliæ minorum gentium quam plurimæ.

Lingua Europa. Linguæ in Europa potissimum 3. sunt: Romana, Germana & Sclavonica: *Prima* est Italorum Hispanorum, & Gallorum: *Secunda* apud Helvetios, Germanos, Anglos, Danos, Norwegos & Suecos usum habet: *Tertia* apud Slavos, Polonos, Bohemos, Hungaros: Habent autem singulæ regiones in sua lingua diversas rursus Dialectos: quædam nullum cum ceteris habent commercium: ut Britanniæ, Armoricæ, Navarræ, &c. Linguæ.

HISPA-